

Trách nhiệm, sự kiên định Chìa khóa thành công

Là công trình điện hạt nhân (ĐHN) đầu tiên ở Việt Nam, mục tiêu Dự án ĐHN Ninh Thuận không chỉ nhằm xây dựng hai nhà máy ở địa phương, mà còn bao gồm nhiệm vụ thiết lập hạ tầng cho chương trình năng lượng hạt nhân quốc gia dài hạn.

Chính phủ đã chỉ đạo lập 7 dự án thành phần của Dự án tổng thể (sau này điều chỉnh thành 08 dự án thành phần) và 2 đề án. Trừ hai dự án thành phần về Di dân tái định cư được giao cho Ủy ban Nhân dân tỉnh Ninh Thuận và về xây dựng Trung tâm Khoa học và Công nghệ hạt nhân giao cho Bộ Khoa học và Công nghệ (KH&CN) chủ trì, các dự án thành phần còn lại đều giao cho Tập đoàn Điện lực Việt Nam (EVN) làm chủ đầu tư. Đề án Thông tin, tuyên truyền về phát triển ĐHN ở Việt Nam giao cho Bộ KH&CN, còn Đề án Phát triển công nghiệp ĐHN do Bộ Công Thương thực hiện.

VÕ VĂN THUẬN - LÃ HỒNG KỲ

1. Dự án nhà máy ĐHN Ninh Thuận số 1 là dự án thành phần nòng cốt, được thực hiện trên cơ sở Hiệp định giữa Chính phủ Việt Nam và Chính phủ Liên bang Nga ký tại Hà Nội ngày 31/10/2010, có hiệu lực từ ngày 09/2/2011; đại diện hai chính phủ cũng đã ký hiệp định cung cấp tài chính cho dự án Nhà máy ĐHN Ninh Thuận 1 ngày 21/11/2011. Ngay sau đó, EVN đã ký hợp đồng dịch vụ tư vấn lập Hồ sơ phê duyệt địa điểm và Báo cáo nghiên cứu khả thi với nhà thầu tư vấn E4 của Liên bang Nga, theo đó Chính phủ Liên bang Nga cung cấp một khoản viện trợ không hoàn lại để thực hiện hợp đồng. Qua nhiều cuộc hội thảo, lắng nghe ý kiến tư vấn của các chuyên gia, đến nay Việt Nam đã khẳng định sẽ lựa chọn công nghệ hiện đại nhất thế hệ 3+ của Nga là loại lò AES-2006 (VVER-1200/V491). Trên cơ sở đó Tư vấn bổ sung hồ sơ với công nghệ AES-2006 và

bản giao bản hiệu chỉnh hồ sơ phê duyệt địa điểm và Báo cáo nghiên cứu khả thi tháng 3/2015. Đến nay EVN đã trình Thủ tướng Chính phủ các bộ hồ sơ trên; tài liệu cũng được gửi Hội đồng Thẩm định Nhà nước thẩm định. Riêng Bộ KH&CN sẽ thẩm định Báo cáo phân tích an toàn và Bộ Tài nguyên và Môi trường thẩm định Báo cáo đánh giá tác động môi trường. Theo tiến độ hiện nay Báo cáo nghiên cứu khả thi và Hồ sơ phê duyệt địa điểm dự kiến sẽ được phê duyệt trong năm 2016.

2. Đối với Dự án nhà máy ĐHN Ninh Thuận số 2, cũng là một dự án thành phần nòng cốt, theo cơ chế tương tự, Việt Nam và Nhật Bản đã ký Thỏa thuận liên Chính phủ ngày 31/10/2011 hợp tác xây dựng công trình này. Sau đó, EVN cũng đã ký hợp đồng dịch vụ tư vấn lập Báo cáo Nghiên cứu khả thi và Hồ sơ phê duyệt địa điểm nhà máy ĐHN Ninh Thuận 2 với Công ty Điện nguyên

tử Nhật Bản (JAPC) bằng nguồn tài chính (không hoàn lại) do Chính phủ Nhật Bản trực tiếp cấp cho JAPC. Cuối tháng 9/2013 Tư vấn JAPC đã dự thảo và bản giao Báo cáo Nghiên cứu khả thi và Hồ sơ phê duyệt địa điểm; tuy nhiên theo kiến nghị của các chuyên gia Việt Nam, Tư vấn tiến hành khoan khảo sát bổ sung tại địa điểm và các vùng phụ cận theo một hợp đồng bổ sung để làm rõ một số vấn đề về điều kiện địa chất. Báo cáo bổ sung sẽ hoàn thành vào cuối năm 2015.

Nhiều hội thảo được tổ chức giới thiệu các công nghệ lò phản ứng mà JAPC đề xuất so sánh, đánh giá (ABWR của Hitachi-Toshiba, MPWR của Mitsubishi, AP1000 của Toshiba-Westinghouse và ATMEAI của Mitsubishi-Areva); hiện tại chỉ còn hai loại công nghệ là ATMEAI và AP1000 được lựa chọn để xem xét tiếp cho nhà máy ĐHN Ninh Thuận 2.

3. Dự án Hạ tầng phục vụ thi công các

Tháng 12/2014, EVN đã tổ chức lễ khởi công công trình cung cấp điện phục vụ công trường Nhà máy ĐHN Ninh Thuận 1.

dự án nhà máy ĐHN tại tỉnh Ninh Thuận bao gồm các công trình hệ thống cấp điện, cấp nước thi công, văn phòng của Ban Quản lý dự án tại các công trường... Tháng 12/2014, EVN đã tổ chức lễ khởi công công trình cung cấp điện phục vụ công trường Nhà máy ĐHN Ninh Thuận 1 gồm đường dây 110kV mạch kép dài 13,63 km và trạm biến áp 110/22kV công suất 25 MVA. Công trình này dự kiến hoàn thành tháng 12/2016 nhằm đảm bảo cung cấp điện ổn định, an toàn trong quá trình xây dựng Nhà máy ĐHN Ninh Thuận 1.

4. Trung tâm quan hệ công chúng về ĐHN có diện tích xây dựng khoảng 3.000 m² trên tổng diện tích 2ha được bố trí lại ngay trong Khu quản lý vận hành, khu chuyên gia và trụ sở Ban Quản lý dự án. Việc điều chỉnh quy hoạch địa điểm Trung tâm quan hệ công chúng đã được UBND tỉnh Ninh Thuận chấp thuận tháng 6/2014. Hiện EVN đang tổ chức thẩm tra dự án đầu tư, dự kiến hoàn thành xây dựng năm 2018. Trung tâm sẽ có chức năng giới thiệu về các loại hình chuyển đổi năng lượng ra điện năng, về lịch sử phát triển ĐHN và trang bị các hiểu biết thường thức về ĐHN (như về an toàn hạt nhân, chu trình nhiên liệu, quản lý nhiên liệu

đã qua sử dụng...); ngoài ra ở đây sẽ tổ chức các cuộc triển lãm về ĐHN.

5. Dự án Khu quản lý vận hành, khu chuyên gia và trụ sở Ban Quản lý dự án ĐHN Ninh Thuận có diện tích khoảng 20ha sẽ được xây dựng tại phường Mỹ Bình, thành phố Phan Rang - Tháp Chàm. Được sự ủy quyền của Thủ tướng Chính phủ, EVN đã phê duyệt dự án đầu tư vào tháng 11/2013. Chủ đầu tư đang tổ chức lựa chọn nhà thầu thi công xây dựng, tiến hành đền bù giải phóng mặt bằng, dự kiến sẽ hoàn thành năm 2017.

6. Dự án đào tạo nguồn nhân lực cho hai dự án nhà máy ĐHN tại tỉnh Ninh Thuận bao gồm cả đào tạo phát triển nhân lực làm việc trong lĩnh vực Năng lượng nguyên tử nói chung (theo Đề án 1558 do Bộ Giáo dục và Đào tạo chủ trì) và đào tạo nhân lực trực tiếp cho các nhà máy ĐHN (quyết định Thủ tướng Chính phủ số 584/QĐ-TTg ngày 11/4/2013 giao cho EVN chủ trì). Bộ KH&CN cũng được giao đào tạo, bồi dưỡng nhân lực quản lý nhà nước, các chuyên gia nghiên cứu-triển khai và hỗ trợ kỹ thuật.

Để triển khai đề án 1558 Bộ Giáo dục và Đào tạo đã chọn Trường Đại học Bách khoa Hà Nội, Đại học Đà Lạt, Đại học Khoa học Tự nhiên Hà Nội đào tạo

chuyên sâu trình độ đại học và sẽ được đầu tư trang thiết bị, phòng thí nghiệm phục vụ đào tạo và nghiên cứu khoa học trong lĩnh vực năng lượng nguyên tử. Trường Đại học Khoa học Tự nhiên thành phố Hồ Chí Minh, Đại học Bách khoa Đà Nẵng, Đại học Điện lực, Trường Cao đẳng điện lực miền Trung, Trường Cao đẳng điện lực thành phố Hồ Chí Minh và Trung tâm đào tạo thuộc Viện Năng lượng nguyên tử Việt Nam được phân công đào tạo bổ sung kiến thức về năng lượng nguyên tử vào các chuyên ngành liên quan. Cuối năm 2012 một Trung tâm Thông tin về năng lượng nguyên tử do ROSATOM tài trợ được thành lập tại Trường Đại học Bách khoa Hà Nội. Từ năm 2010 đến nay, Đề án 1558 đã cử 346 sinh viên đi học các chuyên ngành liên quan đến ĐHN tại Liên bang Nga, trong đó 244 sinh viên đã cam kết sau khi tốt nghiệp sẽ về làm việc cho EVN và có 97 sinh viên có hộ khẩu thuộc tỉnh Ninh Thuận; ngoài ra Bộ GD&ĐT còn cử trên 200 lượt cán bộ chủ yếu là giảng viên của các cơ sở được giao nhiệm vụ đào tạo sang Hungary thực tập 3 tháng tại nhà máy ĐHN Paks.

Trong việc đào tạo để phục vụ trực tiếp cho Nhà máy ĐHN Ninh Thuận, ngay từ năm 2006 đến năm 2009 EVN đã cử 29 sinh viên đi học tại Liên bang Nga và 2 sinh viên đi học tại Pháp. Đến nay đã có 23 sinh viên tốt nghiệp về làm việc cho Ban Quản lý dự án ĐHN Ninh Thuận. Theo quyết định 584/QĐ-TTg, EVN phối hợp với Công ty Phát triển ĐHN Nhật bản (JINED) và Trường Đại học Tokai đã tổ chức các khóa đào tạo cán bộ khung cho Dự án nhà máy ĐHN Ninh Thuận 2: đợt 1 từ 2012 đến 2014 có 15 kỹ sư tốt nghiệp hiện đã về làm việc cho Ban Quản lý dự án ĐHN Ninh Thuận; đợt 2 có 9 kỹ sư đang tham dự khóa học (từ 2014 đến 2016). EVN còn đưa các kỹ sư được đào tạo về ĐHN đến thực tập làm việc tại công trường xây dựng nhà máy nhiệt điện Duyên Hải; tổ chức các khóa đào tạo ngắn hạn về quản lý dự án, tư vấn... Ngoài chương

trình đào tạo tổng thể, Tổng công ty Sông Đà và các đơn vị liên quan đã lựa chọn hàng nghìn kỹ thuật viên và công nhân lành nghề để cử đi học tập các đợt tại các công trường Nhà máy ĐHN của Liên bang Nga, giúp trang bị kiến thức kinh nghiệm đặc thù ngành hạt nhân nhằm chuẩn bị tham gia xây dựng và vận hành nhà máy ở Ninh Thuận sau này. Hiện nay EVN đang xây dựng kế hoạch tiếp nhận, phân công công tác và tiếp tục đào tạo sau tuyển dụng cho các sinh viên sẽ tốt nghiệp tại Liên bang Nga về nước từ năm 2016.

Đứng trước yêu cầu phát triển nguồn nhân lực cho các cơ quan nhà nước, các tổ chức hỗ trợ kỹ thuật, nghiên cứu khoa học và đào tạo về năng lượng nguyên tử, gần đây Thủ tướng Chính phủ đã ban hành tiếp quyết định số 1756/QĐ-TTg ngày 15/10/2015 "Phê duyệt Kế hoạch Đào tạo, bồi dưỡng nhân lực quản lý nhà nước, nghiên cứu- triển khai và hỗ trợ kỹ thuật đến năm 2020 phục vụ phát triển ĐHN" với quy mô: Phát triển năng lực của các nhóm chuyên môn về quản lý nhà nước phục vụ phát triển ĐHN là 400 người; Phát triển năng lực của các nhóm chuyên môn về nghiên cứu- triển khai và hỗ trợ kỹ thuật phục vụ phát triển ĐHN là 1.400 người. Về hình thức đào tạo sẽ tổ chức các lớp bồi dưỡng, thực tập ngắn hạn và dài hạn ở trong và ngoài nước, ở các trình độ cơ sở, nâng cao và chuyên sâu. Đây sẽ là một biện pháp hướng tới mục tiêu làm chủ khoa học công nghệ hạt nhân trong kế hoạch dài hạn. Trên thực tế ngay từ năm 2013 đến nay, Bộ KH&CN đã thực hiện 17 khóa bồi dưỡng trong và ngoài nước cho hơn 200 lượt người của Bộ KH&CN và các Bộ, ngành liên quan.

7. Đối với Dự án Trung tâm Khoa học và Công nghệ hạt nhân, Bộ KH&CN đang tiếp tục làm việc với Rosatom - Atomstroyexport về lập Báo cáo nghiên cứu tiền khả thi và xác lập tiền đề thực hiện Dự án. Theo chỉ đạo của Chính phủ nhằm đảm bảo chất lượng và hiệu

quả của Dự án, các Bộ ngành liên quan đang chuẩn bị hồ sơ, thủ tục phê duyệt chủ trương đầu tư theo đúng quy định của Luật Đầu tư công.

8. Dự án thành phần cuối cùng là Dự án di dân tái định cư của các dự án Nhà máy ĐHN tại tỉnh Ninh Thuận. Sau mấy năm nghiên cứu chuẩn bị đã được Thủ tướng Chính phủ phê duyệt tại Quyết định số 794/QĐ-TTg ngày 08/6/2015. Hiện nay, UBND tỉnh Ninh Thuận đang hoàn chỉnh Phương án tổng thể về bồi thường, hỗ trợ, tái định cư và tái định canh. Theo kế hoạch, từ Quý IV/2015 đến hết Quý IV/2016 sẽ hoàn thành công tác giải phóng và nhận bàn giao mặt bằng xây dựng các khu tái định cư của hai dự án Nhà máy ĐHN. Đến năm 2019, sau khi hoàn thành các hạng mục của dự án xây dựng hạ tầng tái định cư, Tỉnh sẽ tổ chức di dân đến nơi ở mới và bàn giao mặt bằng cho EVN triển khai chuẩn bị khởi công xây dựng các Nhà máy.

Chính phủ đã chỉ đạo chặt chẽ các Bộ- ngành và Chủ đầu tư EVN triển khai thực hiện các Dự án thành phần rất đồng bộ và khẩn trương, đạt được một số mốc tiến độ quan trọng. Tuy nhiên ĐHN là một công trình rất hiện đại, phức tạp và đầy thử thách đối với Việt Nam, vì vậy Chủ đầu tư đã có những bước đi thận trọng, chỉ khởi công đúng hạn dự kiến các công trình hạ tầng, nhưng tiếp tục thẩm định và chuẩn bị chi tiết các khâu thiết kế kỹ thuật, quản lý dự án, an toàn hạt nhân, đào tạo nhân lực và thu xếp tài chính. Cho đến nay, thời điểm khởi công đổ móng lò phản ứng còn để ngỏ trong vòng 3 đến 5 năm tiếp theo, nhưng những gì đã đạt được trong thời gian qua chính là tiền đề đảm bảo vững chắc cho một tiến trình xây dựng nhà máy ĐHN Ninh Thuận đạt chất lượng, hiệu quả, an toàn, đáp ứng đầy đủ yêu cầu trong Nghị quyết 41 của Quốc Hội ngày 25 tháng 11 năm 2009.

Lịch sử phát triển điện hạt nhân (ĐHN) trên thế giới bắt đầu từ năm 1950, bao gồm những lò có công suất nhỏ, thiết kế ngẫu nhiên tùy theo chương trình phát triển năng lượng nguyên tử của từng nước. Qua nhiều giai đoạn khác nhau tốc độ phát triển của các nhà máy ĐHN cũng có những bước thăng trầm khác nhau. Từ thời điểm dự thảo nghị định thư Kyoto được ký kết (12/1997), nhiều quốc gia tham gia kí kết phải chấp nhận việc cắt giảm khí CO2 và 5 loại khí gây hiệu ứng nhà kính khác nên yêu tố môi trường toàn cầu trở nên quyết định. ĐHN đã chứng tỏ tính ưu việt góp phần bảo vệ trái đất khỏi ảnh hưởng của hiệu ứng nhà kính do các nhà máy nhiệt điện sử dụng nhiên liệu hóa thạch gây nên.

Ninh Thuận trong thế tiên phong

ĐHN Ninh Thuận là Dự án đầu tiên được xây dựng ở Việt Nam, là công trình quốc gia đặc biệt quan trọng với tổng vốn đầu tư mỗi nhà máy lên đến hơn 10 tỉ USD, góp phần đảm bảo an ninh năng lượng và triệt để không phát thải ô nhiễm khí CO2. Đây sẽ là công trình với chất lượng công nghệ cao và trình độ quản lý tiên tiến. Ninh Thuận là tỉnh đi tiên phong xây dựng nhà máy ĐHN, vì vậy Đảng và Nhà nước đã rất chú trọng quan tâm chính sách và cơ chế hỗ trợ địa phương. Nghị quyết 41 của Quốc hội ngày 25/11/2009 về xây dựng và dự án ĐHN đầu tiên ở nước ta đã nhấn mạnh phải "có chính sách ưu tiên đầu tư xây dựng hạ tầng kỹ thuật, phát triển kinh tế, văn hóa, giáo dục, phúc lợi xã hội ở khu vực có nhà máy theo quy định tại Điều 5 của Luật Năng lượng Nguyên tử".

Ninh Thuận là một tỉnh nghèo, một vùng đất ít mưa, nhiều nắng gió, có diện tích tự nhiên 3.358km2, dân số gần 600.000 người, gồm 34 dân tộc sinh sống (trong đó, người Kinh chiếm đa số 78,5%, người Chăm là 12,7%, chiếm gần 50% dân tộc Chăm của cả nước). Hạ tầng kinh tế - xã hội (KT-XH) còn rất nhiều hạn chế, vì vậy được chọn là nơi xây dựng 2 nhà máy ĐHN đầu tiên sẽ là một thử thách lớn, nhưng đồng thời là cơ hội đối với tỉnh.